

ALKOHOLPOLITISK HANDLINGSPLAN FOR OS KOMMUNE 2024-2028

Kommunestyrets vedtak av 30.05.2024

INNHOOLD

1. Bakgrunn og innledning
2. Nasjonale målsettinger
3. Os kommunes målsettinger
4. Bevillingspolitikken
5. Bevillingsgebyr
6. Skjenkebevillinger
7. Salgsbevillinger
8. Kontroll, sanksjoner og prikktildeling

1. BAKGRUNN OG INNLEDNING

Alkoholpolitisk handlingsplan er et rusmiddelforebyggende tiltak og en del av kommunens folkehelsearbeid. Planen skal vise hvilke virksomheter som har sentrale roller i dette arbeidet, og hvilket samarbeid på tvers av ulike sektorer man er avhengig av for å lykkes. Planen skal også være et sentralt instrument for å sikre helhetlig behandling av alkoholpolitiske spørsmål.

Alkoholpolitisk handlingsplan skal rulleres hvert fjerde år med den hensikt å gi det nyvalgte kommunestyret anledning til å sette sitt preg på utvikling av kommunens alkoholpolitikk.

Alkoholpolitisk handlingsplan setter rammene for kommunens bevillingspolitikk. Antall salgs- og skjenkesteder i Os kommune er stabilt. Tre dagligvarebutikker har salgsbevilling for øl, og fire serveringssteder har skjenkebevilling.

I tillegg gis skjenkebevilling til enkeltanledninger. Dette er i all hovedsak faste arrangører (samfunnshus og grendehus) med faste arrangementer gjennom året. Det har ikke vært søkt om ambulerende skjenkebevillinger de siste årene.

Både de faste salgs- og serveringsstedene og arrangører av enkeltanledninger er gjenstand for kontroll. Det har de siste årene ikke blitt avdekket alvorlige regelbrudd, og ikke blitt tildelt prikker.

LOVGRUNNLAG

Kommunene er gjennom lov om omsetning av alkoholholdig drikk mv., (heretter kalt alkoholloven), pålagt å ha en alkoholpolitisk handlingsplan. Alkoholloven setter rammene for hvordan alkoholpolitikken skal styres og praktiseres, men gir også kommunen rom for å sette lokalt preg på sin alkoholpolitikk.

Alkoholloven har som formål å begrense de samfunnsmessige og individuelle skadene som alkoholbruk kan medføre. Loven sikter også på å begrense det generelle forbruket av alkoholholdige drikkevarer.

2. NASJONALE MÅLSETTINGER

Hurdalsplattformen slår fast at regjeringen vil videreføre en restriktiv tobakks- og alkoholpolitikk, og slutter opp om hovedstrategiene i Nasjonal alkoholstrategi og Verdens helseorganisasjons globale mål om ti prosents reduksjon av skadelig bruk av alkohol innen 2025.

3. OS KOMMUNES MÅLSETTINGER

I kommunens folkehelseplan for perioden 2020-2024 er det et mål å utsette alkoholdebuten blant unge, og øke bevisstheten i den voksne befolkning. Grunnlagsdokumentet for planen viser at prosentandelen av ungdom i os som drikker tidligere og hyppigere er høyere enn landsgjennomsnittet. En stor del av ungdommene oppgir også at foreldre/foresatte gir dem lov til å drikke alkohol.

UTDRAG FRA FOLKEHELSEPLANEN

«Tidlig debut med alkohol blant ungdom, med en drikkekultur som for mange starter fra konfirmasjonsalderen (med «uskraven aksept» fra omgivelsene) har over generasjoner vært en utfordring i Os - og i distriktet Trøndelag og Nord-Østerdal. Forebyggende innsats er viktig. Det er beskrevet at tidlig debut kan føre til høyt og risikofylt alkoholkonsum senere i livet. Det er også økt risiko for at ungdommene skader seg selv eller andre i fylla. Et stort alkoholforbruk kan hemme ungdoms fysiske og mentale utvikling og kan kobles til flere problemer som seksuelle overgrep, vold, bruk av andre rusmidler, skulking og redusert skoleprestasjon. Innsats her kan også påvirke ulykkesstatistikken der Os ligger forholdsvis høyt for hodeskader i tidlig voksen alder – som man mener kan relateres til ruspåvirkede hendelser.»

FOLKEHELSEPLANENS MÅLSETTINGER

Andelen ungdom som i ungdataundersøkelsen oppgir å drikke tidligere og hyppigere enn landsgjennomsnittet er synkende.

Strategier i folkehelseplanen	Folkehelseplanens innspill til tiltak
Samarbeid på tvers av sektorer – politi, helse og skole	Videreføre «utsett» - tverrsektoriell rusforebyggende innsats overfor foreldre i ungdomsskolealder
Opplysnings- og holdningsarbeid med fokus på voksne/foresattes betydning	Økt fokus på rusforebygging i tjenestene. Gjøre kjent lokal statistikk til befolkningen, legge lokale ungdatatall ut på kommunens nettside. «folkehelseportalen».
Os er en MOT-kommune med aktiv styrking av ungdom	

MÅLSETTINGER FOR ALKOHOLPOLITISK PLAN

Planen gir retningslinjer for Os kommunes salgs- og skjenkepolitikk for perioden 01.07.2024-30.06.2028, og er utformet og vedtatt i henhold til gjeldende lovbestemmelser for salg og skjenking, jfr. Alkoholoven og Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk.

De enkelte søknader om salgs- og skjenkebevillinger, og kontroll med innvilgede bevillinger, behandles i overensstemmelse med Os kommunes politiske prinsipper som er formidlet i planen, og gjeldende lovverk.

Os kommune vil arbeide for å redusere de samfunnsmessige og individuelle kostnadene forårsaket av alkoholbruk, gjennom å søke å begrense alkoholkonsumet, samt bidra til å skape en selvkritisk holdning til alkoholkonsum.

Os kommune vil arbeide for å fremme alkoholfrie arenaer for både ungdom og voksne i kommunen.

Os kommune ønsker å bidra til en mer restriktiv holdning til alkoholserving i kommunen.

4. BEVILLINGSPOLITIKKEN

All servering og skjenking av alkoholholdig drikk mot en eller annen form for betaling krever bevilling. Ansvarlig skjenkestyrer må være fylt 20 år (legitimasjon kreves). Det er bevillingshavers plikt og ansvar å sette seg inn i de gjeldende lover og retningslinjer, og at bevillingen utøves på en forsvarlig måte etter disse. Bevillingen skal kunne forevises på arrangementet.

Alkohol deles inn i følgende grupper:

Alkohol gruppe 1: Drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 % alkohol

Alkohol gruppe 2: Drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 % alkohol

Alkohol gruppe 3: Drikk som inneholder mellom 22 og 60 % alkohol

Behandling av bevillingssøknader er delegert til administrasjonen fra formannskapet. Bevillingsperioden er vedtatt til 4 år. Gjeldende bevillinger kan fornyes for en ny periode på 4 år uten at ny søknad fremmes, så fremt vilkårene for bevilling ikke er brutt gjennom foregående periode. Jfr. Alkoholoven § 1-6.

Søknad om salgs- og skjenkebevilling kan avslås på grunnlag av uttalelse fra politiet om søkerens vandel knytter seg til alkoholoven, eller annen lovgivning som har sammenheng med alkoholovens formål. Eller, fra skatte og avgiftsmyndighetene om vandel i henhold til denne lovgivningen, jfr. Alkoholovens §1-7. Kommunen kan også innhente opplysninger fra NAV eller kommunens ruskonsulent i forbindelse med søknad om bevilling. Melding om gitte bevillinger sendes politikontakt og kontrollansvarlig.

I henhold til alkoholovens §1-7 skal det til hver bevilling utpekes en salgssyrer eller skjenkestyrer med stedfortreder som skal godkjennes av kommunen. Styrer og stedfortreder må være ansatt på salgs- eller skjenkestedet eller ha en eierstilling, være over 20 år og ha bestått kunnskapsprøve i alkoholoven. Kommunen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøve innen to måneder etter styrer og stedfortreders tiltredelse. For avleggelse av prøve betales forskuddsgebyr på kroner 400,-. Bevillingshaver skal sørge for at alle ansatte som selger og skjenker alkohol skal ha gjennomgått e-læringskurs i Ansvarlig Vertskap.

Ved tildeling, fornyelse, og avslag av bevilling legges det vekt på om søker kan anses egnet til å ha salgs- og skjenkebevilling. Følgende forhold vurderes:

- Brudd på vilkår som er satt for bevillingen
- Brudd på skjenke- eller aldersbestemmelser
- Endring av driftskonsept uten godkjenning
- Klanderverdige ordensforhold ved bevertningsstedet
- Brudd på reklamebestemmelser

Ved tildeling av bevilling skal skjenkelokalets beliggenhet, størrelse og beskaffenhet, samt målgruppen for virksomheten og næringspolitiske hensyn tillegges vekt. Negativ erfaring med tidligere driftsform, lokalets egnethet og størrelse, trafikale og ordensmessige problemer, og hensynet til lokalmiljøet for øvrig skal vektlegges.

Det gis ikke alminnelig skjenkerett ved idrettsarrangementer eller ved arrangementer som er beregnet på barn og unge.

5. BEVILLINGSGEBYR

Bevillingsgebyret for salgsbevillinger, alminnelige skjenkebevillinger og for enkeltanledning beregnes på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk, og beregnes etter de til enhver tid gjeldende satser per vareliter som er fastsatt i Alkoholforskriften §6-2. Gebyret fastsettes for et kalenderår om gangen, og forskriften fastsetter også et minimumsgebyr per år for henholdsvis salg og skjenking.

NB: Minstegebyr etter alkoholforskriften er på kr 1960 for salg og 6100 for skjenking (2024) Formannskapet har tidligere gjort et vedtak om at skjenkegebyret skal være 2000,-

Hvis dette prinsippet skal opprettholdes, bør satsen økes noe. Forslag:

På grunn av lav omsetning på de fleste skjenkesteder fastsetter Os kommune minimumsgebyret til kr 3000,-

For bevilling til enkeltanledninger brukes alkoholforskriftens sats for ambulerende bevilling. I 2024 er denne på kr 440,- pr. gang.

6. SKJENKEBEVILLINGER

Følgende bevillinger kan tildeles:

[Alminnelig skjenkebevilling:](#)

Hjemles i alkohollovens §§ 4-2

Bevillingen gjelder for et bestemt lokale og en bestemt type virksomhet. Det kan gis bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 1, alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 eller all alkoholholdig drikk.

Maksimal skjenketid:

Fredag/lørdag: Gruppe 1 og 2 fra kl 11.00-02.00 Gruppe 3 kl. 13.00-02.00

Andre dager: (inkludert søn- og helligdager) Gruppe 1 og 2 fra kl 11.00-24.00 Gruppe 3 fra kl. 13.00-24.00

Utskjenket alkohol skal være konsumert senest 30 minutter etter skjenketidens utløp.

Utendørs servering: Det kan gis bevilling for skjenking av gruppe 1,2 og 3. Utearealet må være tydelig avgrenset og ha tilknytning til et ordinært skjenkested.

Maksimal skjenketid utendørs:

- Gruppe 1 og 2: kl. 11.00 til kl. 24:00
- Gruppe 3 kl. 13:00 til kl. 24:00

Ambulerende skjenkebevilling:

Hjemles av alkoholoven § 4-5:

(ambulerende skjenkebevilling er i praksis ikke i bruk i Os kommune)

Ambulerende bevillinger kan gis for alkoholgruppe 1, 2 og 3. Ambulerende bevilling gis bare til sluttede selskaper. Med "sluttede selskap" menes at det allerede, og før skjenkingen begynner, er dannet en sluttet krets av personer som samles for et bestemt formål, i et bestemt lokale. Søknad om slik bevilling bør være kommunen i hende innen 3 uker før arrangementet skal avholdes. Det underrettes og innhentes uttalelse fra politi eller andre for søknader om ambulerende skjenkebevilling. Imidlertid skal politiet underrettes om tiltaket. Søknader behandles administrativt i henhold til delegeringsreglement.

Enkeltanledning:

Hjemles av alkoholoven § 1-6.

Bevilling for en enkelt, bestemt anledning / en bestemt del av året gjelder for åpne arrangementer som for eksempel festivaler, konserter og dansetilstelninger. Søknad om slik bevilling bør være kommunen i hende innen 3 uker før arrangementet skal avholdes. Søknader sendes politiet og NAV til uttalelse. - Det er ikke krav om bestått kunnskapsprøve. Politiet og kontrolltjenesten skal underrettes om tiltaket. Søknader behandles administrativt i henhold til delegeringsreglement.

7. SALGSBEVILLINGER

Hjemles i alkoholovens §3-1.

Det kan gis bevilling for salg av gruppe 1 ved dagligvareforretninger.

Salgstider:

- Kl. 08:00-20:00 mandag-fredag
- Kl. 08:00-18:00 dager før søndager og helligdager (unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag).
- Det er ikke tillatt med salg på søndager og helligdager, 1. og 17. mai.

SALG FRA UBETJENT BUTIKK

Mauritz Landhandel har siden 2020 hatt en prøveordning med salg av øl fra ubetjent kasse. Denne prøveordningen ble forlenget med tre år i 2021. Ordningen har fungert etter hensikten, ved at den bidrar til å opprettholde butikktilbudet i Tufsingdalen. Kommunen kjenner ikke til at ordningen har hatt negative konsekvenser. Os kommune mener at Mauritz Landhandel bør få anledning til å selge øl fra ubetjent butikk på permanent basis. Dette forutsetter at innførte kontrollordninger videreføres, og at statlige myndigheter ikke legger ned forbud mot slike ordninger. Salg av øl fra ubetjent kasse kan bare foregå innenfor ordinære salgstider for Os kommune.

AMBULERENDE SALG/BESTILLING FRA BUTIKK

Os kommune vil ikke bevilge ambulerende salg/bestilling av alkohol fra butikk. Alkohol er ikke en livsnødvendighet og tilhører ikke det basale behovet for mennesker. Dette vil i tillegg stride mot Os kommunes arbeide for å redusere de samfunnsmessige og individuelle kostnader forårsaket av alkoholbruk. Samt strider det mot å skape en selvkritisk holdning til alkoholkonsum.

8. KONTROLL OG SANKSJONER

(Kilde: Helsedirektoratet)

Kommunen skal kontrollere alle salgs- og skjenkesteder i kommunen, og påse at omsetning av alkohol til enhver tid skjer i henhold til regelverket. Kommunene har ansvar for kvaliteten på kontrollene, og at kontrollørene får god nok opplæring.

Dersom bevillingshaver ikke overholder de vilkårene som er gitt i bevillingen, eller bryter alkoholloven og alkoholforskriften, skal kommunen inndra bevillingen for en kortere eller lengre periode.

KONTROLL

Et sted med bevilling skal kontrolleres minst en gang i året. Antallet kontroller totalt hvert år skal være tre ganger antallet bevillinger i kommunen.

Kontrollene skal fordeles ut fra risikoforhold ved det enkelte salgs- og skjenkestedet. På steder der det er fare for avvik, skal ha flere kontroller enn steder der risikoen for brudd er liten.

Kontrollen skal omfatte alle bestemmelsene i alkoholloven, tilhørende forskrifter og eventuelle vilkår i bevillingsvedtaket.

Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrenser, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler jf. [alkoholforskriften § 9-4 \(lovdata.no\)](#). Dette er en opplisting av bestemmelser som befinner seg i kjernen av alkoholovens formål som er å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader av alkoholbruk.

Helsedirektoratet har utarbeidet en veileder i hvordan salgs og skjenkekontroll bør gjennomføres.

INNDRAGING AV BEVILLING

Dersom en bevillingshaver ikke overholder de vilkårene som er gitt i bevillingen eller bryter alkoholloven og alkoholforskriften, skal kommunen inndra bevillingen for en kortere eller lengre periode.

Dersom en bevilling blir inndratt så innebærer dette at retten til å selge eller skjenke alkoholdig drikke opphører for den perioden inndragningen gjelder. Inndragningsperioden kan være for en kortere eller lengre periode, eller være ut resten av bevillingsperioden. Inndragning er et enkeltvedtak som kan påklages etter reglene i forvaltningsloven. For kommunale bevillinger er fylkesmannen klageinstans.

Landets kommuner er forpliktet til å tildele prikker ved regelbrudd og inndra bevillinger ved 12 tildelte prikker. En overtredelse kan i utgangspunktet medføre en til åtte prikker, jf. [alkoholforskriftens kapittel 10 \(lovdata.no\)](#). Helsedirektoratet har utarbeidet merknader til bestemmelsene som regulerer inndragning og prikktildelingsystemet.

Se Helsedirektoratets [merknader til alkoholloven § 1-8](#), samt [alkoholforskriftens kapittel 5, 6, 9 og 10](#).

Adgangen til å inndra en kommunal bevilling er i utgangspunktet lagt til kommunestyret. Dersom det i kommunen er foretatt en generell delegasjon av myndighet i bevillingssaker til formannskap, byråd eller faste utvalg i henhold til kommuneloven, vil dette i utgangspunktet også omfatte inndragningsadgangen.

NÅR SKAL EN BEVILLING INDRAS

- Bevillingshaver og personer med vesentlig innflytelse på virksomheten skal til enhver tid oppfylle et vandelskrav jf. [alkoholoven § 1-7b \(lovdata.no\)](#). Dersom det viser seg at vandelskravet ikke lenger er oppfylt, skal bevillingen inndras.
- Dersom bevillingshaver ikke har oppfylt sine plikter etter alkoholoven eller plikter som følger av vilkår i bevillingsvedtaket, eller det foreligger overtredelser av alkoholoven eller alkoholforskriften skal kommunen ilegge prikker.

Det er innført nasjonale standardiserte reaksjoner for ulike typer overtredelser i form av et prikktildelingssystem jf. [alkoholoven § 1-8 \(lovdata.no\)](#). Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger er regulert i alkoholforskriften [kapittel 10 \(lovdata.no\)](#).

PRIKKTILDELINGSSYSTEMET

Alkoholforskriften kapittel 10 inneholder bestemmelser om inndragning etter [alkoholoven § 1-8 \(lovdata.no\)](#).

[Alkoholforskriften §§ 10-1 til 10-6 \(lovdata.no\)](#) innebærer et system for prikktildeling ved brudd på bevillingshavers alkoholrettslige forpliktelser. Bestemmelsene omfatter saksbehandlingsregler og inneholder standardiserte reaksjoner for ulike typer overtredelser. Reglene utgjør til sammen et prikktildelingssystem.

Ulike typer brudd blir tildelt et visst antall prikker. 12 tildelte prikker i løpet av to år vil føre til en standardreaksjon på inndragning i én uke. Prikktildelingssystemet gir klare retningslinjer for når en bevilling skal inndras og hvilken reaksjon som normalt skal velges. Systemet er ment å føre til en forenkling av saksbehandlingen av inndragningssaker i kommunen.

ANTALL PRIKKER – ULIKE TYPER OVERTREDELSER OG ALVORLIGHETSGRAD

Enkelte brudd skal som utgangspunkt gi enten åtte, fire, to eller én prikk. Et enkelt brudd vil derfor normalt ikke alene kunne føre til inndragning. Dersom det avdekkes flere brudd i løpet av en kontroll som til sammen gir tolv prikker eller mer vil dette imidlertid føre til inndragning.

Dersom det foreligger skjerpene omstendigheter ved bruddet vil det også kunne tildeles flere prikker etter den foreslåtte unntaksbestemmelsen jf. [alkoholforskriften § 10-4 \(lovdata.no\)](#).

Oversikt over hvilke overtredelser som vil føre til antall prikker

TYPE OVERTREDELSE	ANTALL PRIKKER
<ul style="list-style-type: none"> • salg, utlevering eller skjenking til person som er under 18 år • brudd på bistandsplikten • brudd på kravet om forsvarlig drift • hindring av kommunal kontroll 	8 prikker
<ul style="list-style-type: none"> • salg og utlevering til person som er åpenbart påvirket av rusmidler • brudd på salgs-, utleverings- og skjenketidsbestemmelsene • skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 til person på 18 eller 19 år • brudd på alderskravet til den som selger, utleverer eller skjenker alkoholholdig drikk 	4 prikker
<ul style="list-style-type: none"> • det gis adgang til lokalet til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller bevillingshaver sørger ikke for at person som er åpenbart påvirket av rusmidler forlater stedet • mangler ved bevillingshavers internkontroll • manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens frist • manglende betaling av bevillingsgebyr innen kommunens frist • brudd på krav om styrer og stedfortreder • gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet • gjentatt diskriminering 	2 prikker
<ul style="list-style-type: none"> • brudd på kravet om alkoholfrie alternativer • brudd på regler om skjenkemengde • konsum av medbrakt alkoholholdig drikk • gjester medtar alkohol ut av lokalet • brudd på krav om plassering av alkoholholdig drikk på salgssted • brudd på vilkår i bevillingsvedtaket • brudd på reklameforbudet, andre overtredelser som omfattes av alkoholloven § 1-8 første ledd, jf. blant annet alkoholloven § 3-1 sjette ledd, § 4-1 annet ledd, § 8-6, § 8-6a, § 8-12 og § 8-13 	1 prikk

Dersom det ilegges flere enn 12 prikker, skal inndragingslengden utmåles etter følgende skjema:

ANTALL	INNDRAGINGENS LENGDE	ANTALL	INNDRAGINGENS LENGDE
1 prikk	1 dags inndragning	2-3 prikker	2 dager inndragning
4-5 prikker	3 dager inndragning	6-7 prikker	4 dager inndragning
8-9 prikker	5 dager inndragning	10-11 prikker	6 dager inndragning
12 prikker	7 dager inndragning		

PRAKTISERING AV KONTROLL OG PRIKKTILDELING I OS KOMMUNE

Os kommune benytter godkjent kontrollselskap til salgs- og skjenkekontroller. Kontrollrapportene sendes kommunens ansvarlige for bevillingssaker, og journalføres i kommunens saksbehandlingssystem.

Kommunen forhåndsvarsler om tildeling av prikker, jf. Forvaltningsloven § 16 (§10-5). Bevillingshaver gis anledning til å inngi forklaring/tilleggsopplysninger/imøtegå påstand om brudd.

Formannskapet fatter enkeltvedtak om tildeling av prikker.

Ev. klage behandles etter forvaltningslovens regler. Fylkesmannen er endelig klageorgan hvis opprinnelig vedtak opprettholdes.

Kommunen sender ut forhåndsvarsling om inndragning av bevilling.

Formannskapet fatter vedtak om inndragning ved 12 prikker (§10-3).

Vedtak om inndragning bør iverksettes innen 4 uker (§10-6). . Ev klage behandles etter forvaltningslovens regler. Statsforvalter er endelig klageorgan hvis opprinnelig vedtak opprettholdes. 24

Bevillingshaver kan «samle opp» prikker og klage på et senere tidspunkt.